

Dragoste și diferențe în cuplurile globale

Viorela DUCU

Universitatea „Babeș Bolyai”, Cluj, Centrul pentru studierea populației
„Babeș Bolyai” University of Cluj, Centre for Population Studies

Personal e-mail: viorela.ducu@transnationalfamilies.ro

Love and Differences in Global Couples

In this article, we have analyzed comparatively 6 mixed couples (2 from Great Britain, 2 from Belgium and 2 from Romania), in order to follow the way they manage to express themselves in various contexts. In order to reflect the diversity in these couples, we have highlighted the following aspects: the way they have been formed; the communication strategies used within the couples; the role played by religion in the life of these couples; and, of course, the relation of relevant external persons towards the partners from the couples.

Keywords: dynamics of population, couples, mixed couples, transnational

Dragoste și diferențe în cuplurile globale¹

Cuplurile mixte alcătuite din parteneri migranți reprezintă unele dintre cele mai prolifiche și expresive forme de analiză a familiilor globale, după cum menționează și Beck (2012:9), căci permit evidențierea lumilor multiple între care aceștia se perindă și trăiesc. Aceste cupluri resimt o nevoie crescândă de a „fi văzute”/percepute drept funcționale (Finch, 2007, 2008), atât datorită caracterului mixt al acestora (Haynes și Dermott, 2011), cât și datorită faptului că cel puțin un membru se confruntă, la un moment dat, cu postura „migrantului” în țara în care cuplul locuiește, ceea ce creează nevoia de a performa, nevoia de a arăta celorlalți că acesta sau aceasta reprezintă un membru „valoros” al familiei (Ducu, 2013; Seymour și Walsh, 2013). Prin urmare, aceste cupluri negociază/vizibilizează practicile familiale care le permit expunerea punctelor de diferență în raport cu celelalte cupluri din aranjamentul social în care trăiesc (Morgan, 2011 a, b).

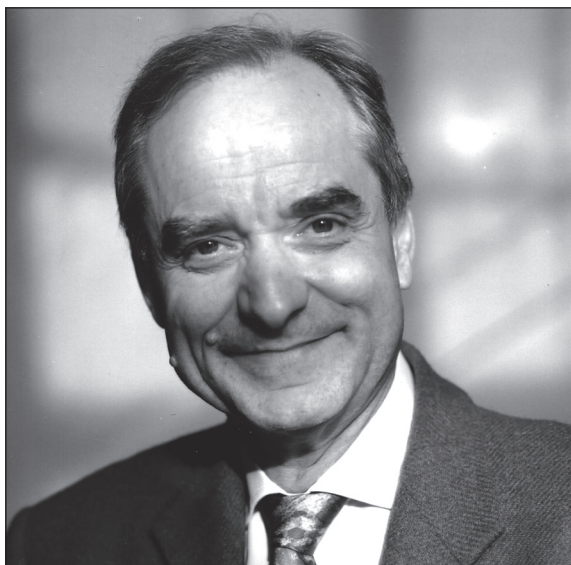
Fluxul populațional dinspre țările est-europene către Europa de Vest este asociat, în cadrul studiilor socio-antropologice asupra familiilor transnaționale, cu migrația forței de muncă necalificată, iar cuplurile

mixte analizate din punctul de vedere al naționalităților partenerilor sunt puternic subreprezentate în aceste studii (Ducu și Hossu, 2016). De asemenea, cercetările asupra familiilor transnaționale asociate cu forța de muncă calificată, în mod particular în context intraeuropean (migrație în interiorul statelor UE) este relativ săracă în raport cu amplitudinea fenomenului. Cu toate acestea, pot fi reperate o serie de studii ce se centează în mod particular pe cuplurile binaționale (Gaspar, 2008, 2009, 2010, 2012; Brahic, 2013). Cu toate că în ultimii ani a fost produsă tot mai multă literatură de specialitate vizând viața familiilor transnaționale în țările lor de origine din Europa de Est, puține studii s-au centrat pe modul în care cuplurile mixte trăiesc în aceste spații (Sowa-Behtane, 2016; Kovács, 2016).

Această lucrare își propune să surprindă modul în care acest tip de cupluri globale, alcătuite și din parteneri români, se așează în varii contexte.

1. Protagonistii

Marea Britanie
Virginia și Alexander (România, Marea Britanie,

Sursă foto: <https://cnes.fr/fr/andre-brahic-un-planetologue-atypique>

23 de ani) – interviu de cuplu;

Cristi și Petra (România, Cehia, 3 ani) – interviu de cuplu.

Belgia

Tudor și Stanka (România, Bulgaria/Staatele Unite, 1 an) – interviu de cuplu;

Gabi și Edin (România, Belgia, 9 ani) – interviu de cuplu.

România

Elena și Garry (România, Marea Britanie, 4 ani) – interviu de cuplu;

Adela și Jeremy (România, Luxemburg, 4 ani) – interviu de cuplu.

Partenerul român, a cărui biografie o urmărim, constituie criteriul de diferențiere în cadrul acestor cupluri sau, mai specific, urmărim statutul profesional al acestuia în momentul formării cuplului. Așadar, avem două cupluri în care partenerul îl reprezintă un migrant ce realizează o muncă necalificată în Marea Britanie, două cupluri în care partenerul român realizează *job-uri* ce necesită competențe înalte în Belgia; în România avem un cuplu format dintr-un partener ce realizează muncă necalificată și un cuplu în care partenerul român realizează o muncă înalt calificată. Trebuie să menționăm că aceste diferențe sunt stipulate doar pentru a ne permite realizarea unei clasificări. Un alt criteriu relevant, pornind de la care am selectat aceste cupluri pentru prezenta analiză, îl constituie *motivul pentru care cuplul transnațional s-a format*²: iubirea (Gaspar, 2012).

Pe de o parte, ne propunem să prezentăm povestea a două tipuri de familii care s-au constituit/format în Europa de Vest. Prima categorie este reprezentată de cuplurile din care fac parte două femei românce ce au părăsit țara de destinație în perioada primului val de

migrație, imediat după revoluția din 1989 și care s-au căsătorit cu cetățeni ai țărilor de destinație: Virginia și Alexander în Marea Britanie, respectiv Gabi și Edin în Belgia. Aceste două cupluri portretizează maniera clasică în care cuplurile mixte se formează, în care „noul venit” se căsătorește cu „nativul”, devenind cetățean al țării de destinație și fiind astfel asimilat de către societatea majoritară. A doua categorie include români ce au părăsit țara după 2007, deci după aderarea României la Uniunea Europeană și care formează un cuplu binațional într-o țară europeană, cu un partener care nu este cetățean al țării în care cuplul își trăiește viața. În mod deliberat am ales cupluri formate din est-europeni, cu toate că am întâlnit la fel de frecvent și cupluri formate pe o altă structură (ex. dintr-un cetățean român și persoane vest-europene nonrezidente) care au ales să locuiască fie în Marea Britanie, fie în Belgia. Scopul acestei selecții este acela de a ilustra diversitatea combinațiilor existente, prima categorie nefiind reprezentată în cadrul acestei lucrări, cu toate că după 1989 s-au format numeroase cupluri mixte în țările învecinate, datorită migrației spre vest a Românilor (de exemplu, în Ungaria).

Pe de altă parte, acest articol urmărește să prezinte povestea de viață a două cupluri mixte, care au decis, la un moment dat, să petreacă o parte a vieții lor în România. Primul tip cuprinde cupluri tinere, aflate la început de relație și care au decis să locuiască în România; al doilea tip include cupluri apropiate de/aflate la vârsta pensionării și care, după ce au locuit și au lucrat în străinătate, aleg să se stabilească în România. Cuplul format din Adela și Jeremy este reprezentativ pentru prima categorie, alegând să se stabilească în Cluj, iar ilustrativ pentru a doua categorie este cuplul format din Elena și Garry, care în prezent locuiesc în

Timișoara.

În secțiunea următoare voi prezenta modul în care cuplul s-a format (în Marea Britanie, Belgia sau România), strategiile lor de comunicare, rolul pe care religia îl joacă în viața lor de cuplu și, nu în ultimul rând, voi analiza și atitudinea familiilor lor vis-à-vis de decizia acestora de a forma un cuplu.

2. Constituirea cuplurilor

Edin, de profesie lingvist, este singurul protagonist care nu are un parcurs de migrație, cu toate că a călătorit intens, atât înainte cât și după începerea relației cu Gabi. Alexander, ca și căpitan de vapor oceanic, a petrecut și el perioade mari de timp pe vas înainte de retragerea din activitate și stabilirea în Marea Britanie.

Virginia a încercat să plece din România în perioada comunistă, cerând azil politic, după ce a trecut granița în mod ilegal. Aceasta a fost însă prinsă de autorități și arestată. Imediat după Revoluția din Decembrie 1989, Virginia va părăsi țara împreună cu copilul ei. Aceasta a muncit fără acte în mai multe țări, realizând numeroase *job-uri* necalificate. În perioada în care a locuit în Irlanda l-a cunoscut pe Alexander, cu care va forma un cuplu. Preț de câțiva ani, cei doi au avut o relație transnațională, dat fiind specificul muncii pe care o desfășura Alexander, acestuia fiindu-i solicitat să călătorească frecvent. Ulterior, când Alexander a ieșit la pensie, cei doi s-au căsătorit și s-au mutat în Marea Britanie.

Gabi a decis să părăsească România în adolescență pentru a studia în Belgia. În perioada în care Gabi lucra ca inspector pentru evaluarea actului educativ în Belgia, îl cunoaște pe Edin, cu care va forma un cuplu.

Cu toate că ambele femei migrante din România locuiesc alături de partenerii lor în țara de destinație, putem spune că doar în cazul Virginiei putem vorbi despre un mariaj al partenerului migrant cu un rezident al țării de destinație pentru motive ce țin mai degrabă de securitatea economică (Gaspar, 2008). Edin și Gabi dețin ambii *job-uri* înalt calificate. Gabi s-ar putea încadra cu ușurință în categoria celor ce pot migra fără piedici în baza pregătirii profesionale pe care o posedă, doar că povestea lor de dragoste a început cu mult înainte ca România să adere la Uniunea Europeană. Așadar, chiar dacă cele trei țări (Marea Britanie – pentru puțin timp, dată fiind instituirea Brexit-ului, Belgia și România) sunt țări-membre ale Uniunii Europene la momentul actual al cercetării, aceste cupluri nu pot fi categorizate drept mariaje europene binaționale, de vreme ce această categorie include numai acele cupluri în care partenerii făceau parte din țări ale Uniunii Europene în momentul mariajului (Koelet and de Valk 2013:4). Cele două cupluri incluse în analiză sunt mai degrabă cupluri binaționale (Brahic, 2013).

Continuând să ne prezentăm „protagoniștii”

studiului, ajungem la Jeremy și la Garry. Jeremy, actualmente cercetător, a ajuns în Luxemburg dorindu-și să studieze acolo. Garry a fost cadru al forței de poliție londoneze și a decis să se stabilească în România după momentul pensionării. Atât Jeremy cât și Garry fac parte din așa-numiții „free movers” (Favell, 2008, 2013): persoane care nu migrează ca urmare a nevoilor pecuniare, căci sunt stabile și independente din punct de vedere financiar, și care nu se autopercep sau autoetichetează drept „migranți”.

Stanka, originară din Bulgaria, și-a părăsit țara natală când a împlinit șaisprezece ani. Ea a studiat în diferite părți ale lumii și obținuse deja viza americană în momentul în care l-a cunoscut pe Tudor, în cadrul unei sesiuni de cercetare în Belgia. Adela este de asemenea cercetător, studiind în străinătate pentru câțiva timp. Împreună cu partenerii lor (Tudor, respectiv Jeremy), cele două formează cupluri europene binaționale compuse din „free movers” (Gaspar, 2010; Brahic, 2013), categorie definită în paragraful anterior.

Ajungem astfel la Cristi, care și-a început parcursul de migrație ca simplu muncitor, după deschiderea pieței europene a forței de muncă pentru români. Acesta a avansat profesional rapid și, în numai doi ani, a devenit un angajat esențial al metroului londonez. A cunoscut-o pe Petra *on-line*, prin intermediul unui *site* matrimonial. Petra s-a mutat în Londra pentru a forma un cuplu alături de Cristi; aceasta nu a lucrat niciodată în Marea Britanie.

Elena s-a mutat în străinătate pentru a lucra ca îngrijitoare pentru persoane infirme/bolnave în Italia, iar după ce a început relația de cuplu cu Garry, s-a mutat în Marea Britanie unde s-a întreținut prin a avea grijă de copii (bonă). Relația ei cu Garry ar putea fi descrisă ca una bazată pe interes și fundamentată mai degrabă pe câștiguri de ordin material (Gaspar, 2008). Mai mult decât atât, după cum Garry ne va spune, și relația lui cu Elena comportă un mare câștig financiar: cu banii obținuți pentru casa pe care au vândut-o în Londra și cu pensia lui, cei doi își pot permite o viață de mare calitate în România, fără a mai fi necesar ca unul dintre ei să lucreze. Garry a decis să se înceapă o viață nouă după pensionare în România cu mult înainte de a o fi cunoscut pe Elena. Pentru a-și duce la îndeplinire planul unei noi vieți în România, a lansat un anunț că ar vrea să primească lecții de limba română, iar sora Elenei, care locuia deja în Marea Britanie, s-a oferit să îl ajute în acest demers. Străduindu-se să învețe limba română și cu planul pensionării în România în minte, Garry a cunoscut-o pe Elena și astfel putem spune că relația lor de cuplu comportă un câștig economic mutual:

Nu avem nevoie să muncim, iar acesta este doar un aspect... costurile de a trăi în România sunt mult mai mici comparativ cu Londra. În plus, îmi place să vizitez locuri diferite, îmi place să fac mereu ceva diferit și așa

am oportunitatea unei vieți mai bune, în sensul că... pensia mea acoperă costurile traiului pentru amândoi... Și am vândut casa din Londra și am cumpărat o casă și avem și un apartament (Garry, România)

3. Strategii de comunicare

Practicile lingvistice (Morgan 2011 a, b) utilizate de către cuplurile mixte sunt definitorii pentru funcționarea acestora, contrar situației în care se află cuplurile mononaționale, în care nu există miza negocierii limbii în care cei doi comunică și se exprimă. Sofia Gaspar (2009, 2010) menționează trei tipuri de strategii de viață ale acestor tipuri de cuplu, în funcție de modul în care se selectează limba sau limbile utilizate în cadrul familiei transnaționale: *asimilare* – desemnând situația în care se utilizează o singură limbă; *strategia binațională* – când limbile naționale ale ambilor parteneri sunt utilizate, respectiv o *strategie peripatetică*, ce se traduce ca situația în care se utilizează mai multe limbi în cadrul aceleiași familii.

De exemplu, atât Virginia cât și Gabi vorbesc fluent limba maternă a partenerului lor sau a țării în care locuiesc. Astfel, Virginia și Alexander vorbesc limba engleză în Marea Britanie, iar Gabi și Edin vorbesc flamanda în Belgia, așadar putem spune că cele două cupluri utilizează mai degrabă o strategie lingvistică de tip asimilaționist în relația lor de cuplu (Gaspar, 2009, 2010). La polul diametral-opus avem cuplul format din Adela și Jeremy, care realizează o combinație între toate aceste trei strategii, în diferite grade de intensitate, în funcție de contextul în care trăiesc pentru moment, în România sau Luxemburg.

A: Da, bine... din când în când mai ziceam: hai să vorbim în germană sau hai să vorbim în franceză, ca eu să îmi îmbunătățesc, mă rog, vocabularul, să zicem. Dar nu ajungem niciodată să ... nu durează mult.

J: Bine, A. acum se plânge că zice niște lucruri care nu ar trebui să le zică, că eu greșesc tot timpul și se supără pe mine.

A: Nu, sunt anumite cuvinte, să zicem, pe care J. le folosește într-un anumit mod și mie mi se pare aiurea să-l corectez ... în română, pentru o chestie minoră. Și apoi, acel lucru minor care se repetă și se repetă, îl preiau și eu și-l folosesc! Și vorbim pășărească de-a noastră, așa, un fel de limbă familiară. Familială! (se corectează, n.n.) În care nu mai seamănă cu ce vorbesc cei de afară.

J: A „meldui”, de exemplu (n.n.)

A: A „meldui”, da? Pentru „a înscrie”. Cuvântul este „anmelden” (în germană, n.n.), dar nimeni nu zice <<du-te și te înscrie, du-te și îți depune dosarul nu știu unde>>, ci „anmelduește-te”. Și da, bine, numa noi putem să folosim, numa noi între noi (Adela și Jeremy, România).

Într-un alt studiu, în care analiza se concentrează asupra

cuplurilor binaționale în care unul dintre parteneri este român, care locuiește în străinătate (Ducu și Hossu, 2016), am observat tendința cuplurilor recent formate de a utiliza o așa-numită strategie a neutralității, pledându-se pentru utilizarea unei limbi neutre, alta decât limbile materne ale persoanelor ce formează cuplul. Cercetarea noastră a relevat că această strategie este aplicată de cele mai multe cupluri binaționale, recent formate, din cadrul Uniunii Europene. Pentru a ilustra această strategie, devine relevant să descriem modul în care au decurs primele luni ale relației dintre Petra și Cristi. Inițial, cei doi au comunicat în mediul virtual doar în engleză. La un moment dat, Petra a acceptat să îl viziteze pe Cristi în Londra pentru câteva zile, tocmai pentru a verifica dacă ar putea trăi alături de acesta în Marea Britanie. Întâlnirea celor doi a adus mult mai multe surprize decât ne-am așteptat de la întâlnirea a doi oameni care s-au cunoscut în mediul *on-line*, căci Petra nu vorbea nici limba engleză și, în mod evident, nici română, iar Cristi nu cunoștea deloc limba cehă. Comunicarea *on-line* a fost mediată prin *Google Translate* – o aplicație care, de asemenea, a salvat și primele luni în care cei doi au început să locuiască împreună, însă de această dată cei doi au utilizat și o aplicație de *iPhone*, care traducea în mod automat din engleză în cehă și viceversa, pe măsură ce Cristi și Petra vorbeau. Încet, Petra a început să învețe limba engleză.

Cu toate că pare natural pentru un cuplu, indiferent de naționalitatea partenerilor, să vorbească engleză în momentul în care locuiesc în Marea Britanie, am întâlnit aceeași strategie a neutralității lingvistice și în cazul lui Tudor și al Stankăi, un cuplu ce locuiește în Belgia, situație explicabilă prin faptul că această strategie conferă partenerilor o egalitate de forțe în cadrul relației (Ducu, și Hossu 2016).

T: Ea înțelege limba română foarte bine, pentru că ea se descurcă excelent cu limbile. Și ea știe deja spaniolă, deci îi este ușor să învețe româna. Și vorbește un pic de română, dar nu vrea să facă asta, căci eu sunt prea leneș ca să învăț bulgară și atunci nici ea nu vrea să vorbească românește, căci nici eu nu vorbesc limba ei.

S: Dar în engleza pe care noi o vorbim... introducem multe cuvinte care sunt similare în cele două limbi. Am descoperit deja vreo... cincizeci de cuvinte care sunt la fel. Așa ca doar le substituim pe acelea (Tudor și Stanka, Belgia).

Chiar și în România, Elena și Garry utilizează strategia neutralității lingvistice: pentru ei, limba dominantă în cei patru ani de relație de până acum a fost italiana, dar așa cum chiar Elena și Garry ilustrează într-o manieră plastică, cei doi sunt pregătiți să treacă la o strategie binațională. Prin urmare, atât ea cât și Garry dau curs unui proces intensiv de învățare: Elena învață limba engleză, iar Garry româna.

G: La început, da, vorbeam în italiană. Acum eu vorbesc mai mult în engleză cu E., ca E. să învețe

engleza. (...) (în română, n.n.): Sunt începător cu limba românească (râde, n.n.).

E: Noi am făcut în casă... avem așa, o limbă mixtă. Câteodată vorbim două cuvinte în italiană, două cuvinte în engleză, două în românește, multă lume zice „Băi, ce complicat!”, de multe ori el îmi vorbește în română, eu îi răspund în italiană, eu încerc să i le spun pe românește și mai uit cuvântul. (...) De aceea avem limba italiană - între noi lucrează ca un buffer și nu are nici o legătură cu noi doi. El e englez, eu sunt româncă, trăim în România și vorbim în italiana, așa că ne-am gândit să renunțăm complet la ea ... (Elena și Garry, România).

Prin urmare, în ceea ce privește cele patru strategii de comunicare utilizate în interiorul cuplurilor mixte, putem aprecia că acestea variază în funcție de contextul în care cuplul trăiește, dar și în funcție de modul în care evoluează însăși relația de cuplu. O altă situație în care se reevaluează și se renegociază practicile lingvistice utilizate în interiorul cuplului o constituie apariția unui copil. Spre exemplu, Virginia îi vorbește în engleză lui Alexander, dar folosește limba română atunci când se adresează copiilor (cuplul are doi copii: unul din mariajul anterior al Virginiei, din perioada în care aceasta locuia în România și un alt copil, rezultat din mariajul celor doi). Alexander vorbește în engleză cu toți membrii familiei și nu a considerat necesar să învețe limba română. Situația devine chiar mai complicată atunci când partenerii nu vorbesc limbile materne ale fiecăruia și, în aceste cazuri, copiii vor fi poligloți/vor vorbi cel puțin trei limbi, de la început.

Îi vorbesc în românește, dar în diferite situații. Planul nostru sună cam așa: eu îi voi vorbi în românește doar când sunt singur cu ea. Ea (soția, n.n.) o să îi vorbească în cehă doar când e ea singură cu cea mică și vom vorbi amândoi în engleză când suntem împreună, căci miza nu este să o învățăm limbile propriu-zise, ceea ce nu ar fi dificil, ci să o facem să îți vorbească în limba pe care tu o soliciți (Cristi, Marea Britanie).

Prin urmare, chiar dacă cuplul utilizează o anumită strategie – cea asimilaționistă sau una neutră, ca în cazul cuplurilor selectate pentru analiza actuală – se generează noi și noi maniere de a comunica în cadrul familiei. Până într-un punct, am putea aprecia că este pusă în lucru o strategie peripatetică (Gaspar 2009, 2010), dar nu la fel de clar ca în cazul Adelei și al lui Jeremy, unde ambii parteneri vorbesc, mai mult sau mai puțin, toate limbile întrebunțate în cadrul familiei. Aici avem mai degrabă de a face cu utilizarea unor limbi care rămân necunoscute pentru anumiți membri ai familiei – vezi cazul lui Alexandru, care nu a învățat română după douăzeci și trei de ani.

Copiii care cresc în familii binaționale au acces la lumi multiple și aparțin unei familii globale (Beck, 2012), devenind astfel actori noi și unități cercetare în context european (Telegdi Csetri, Ducu, 2016).

4. Religia

Un moment ce ocaziona negocieri speciale în viața cuplurilor mixte o constituie alegerea religiei pentru ceremoniile matrimoniale și pentru botezul copiilor (Arweck, E. și Nesbitt, E., 2010). Putem aprecia că, similar situației familiilor etnice mixte din Transilvania (Brubaker et al. 2006, Ducu 2016), și pentru cuplurile transnaționale, diferențele dintre partenerii cuplului devin manifeste, sub presiunea familiei extinse și, în mod special, în momentele-cheie ale vieții de cuplu. După cum veți putea observa în istoriile de viață ale cuplurilor noastre, luarea unei decizii în ceea ce privește religia nu este una facilă, cu atât mai mult cu cât familia celor doi plusează cu propriile așteptări. Spre exemplu, Adela așteaptă de la mama ei, care este ortodoxă practicantă, să încerce să le impună religia ei, în mod special în ceea ce privește socializarea religioasă a posibililor nepoți.

A: Ne-am gândit la asta, dar e o problemă spinoasă! (râde, n.n.)

J: Mama lui A. este foarte ortodoxă și A. presupune că copiii ar trebui să fie botezați și, da... și să fie botezați ortodocși. Întâi, eu nu sunt pentru botezul copiilor pentru că mi se pare că se impune și, în al doilea loc, nu sunt chiar proortodox. Eu am studiat aici conflictele între biserică, între cea Greco-Catolică și cea Ortodoxă și, să zicem, nici unii, nici alții nu îmi sunt extrem de simpatici. Unii poate un pic mai mult decât ceilalți, dar în general ... da, mi se pare că...

A: Totuși...

J: În cuplul nostru religia nu are importanță extrem de mare.

A: Da, este adevărat! Nu este ca și cum eu aș dori să botez copiii ortodocși pentru că eu sunt ortodoxă practicantă. Nu sunt și, de asemenea, dacă ar fi după mine aș zice că nu este important ca copilul să fie botezat deloc și, dacă el va opta la un moment dat să se boteze, fie de un fel, fie de alt fel sau de al treilea fel, care n-are legătură nici cu unul nici cu celălalt, nu o să-l pot opri... (Adela și Jeremy, România).

În unele cazuri, familia extinsă își depășește atribuțiile și își impune viziunea religioasă asupra copiilor ce rezultă din cuplurile mixte, fără a avea consimțământul părinților copiilor. Acesta este cazul copilului pe care Virginia și Alexander îl au împreună. Cei doi nu sunt căsătoriți religios și au decis să nu socializeze religios copilul și nici ca acesta să fie botezat. Cu toate acestea, familia Virginiei a decis ca lucrurile să se întâmple altfel.

Băiatul e ortodox. L-am botezat după trei ani. La început a fost foarte greu, iar după trei ani de zile am zis să-l botezăm și l-am botezat. Adică vreau să nu mint: l-a botezat mama când l-am trimis în vacanță. (...) Aurica l-a botezat fără permisiunea mea și sora mea i-a fost nașă. Copilul avea trei ani atunci. De atunci e

și foarte religios, iubește Biblia, se duce de Paște și de Crăciun la biserică, știe „Tatăl Nostru” și în română, și în engleză, amândouă bibliile le știe, dar ... nu, e ortodox! (Virginia, Marea Britanie).

De fapt, partenerii români sunt foarte dornici să păstreze ritul ortodox. Gabi și Edin au făcut o ceremonie religioasă ortodoxă atunci când s-au căsătorit, căci au găsit un preot care să îi căsătorească fără să îi pretindă lui Edin convertirea prin botez la ritul ortodox, acesta din urmă fiind catolic³. Cu toate acestea, am observat că partenerii români își impun religia în cuplu, chiar și atunci când nu sunt căsătoriți. Cristi, un practicant religios, a reușit să își determine partenera, pe Petra, care anterior fusese atee, să fie botezată în ritul ortodox împreună cu fiica lor, ceea ce le-a permis celor doi să devină parte activă a comunității ortodoxe din Londra, deși nu erau căsătoriți.

Oh, religia. Țasta a fost un aspect interesant. Eu sunt ortodox, pe când ea nu a fost botezată în nicio religie. Totuși, eu am insistat ca ea să investigheze religia și cred că a luat în considerare și ortodoxia. I-am explicat toată situația. A și citit despre asta, a contemplat asupra ideii și... ortodox și ortodox. Așadar, unu plus doi acum. (...) Am început să mergem și la biserică (...) (Cristi, Marea Britanie).

Pentru Stanka și Tudor, religia nu constituie un aspect problematic, devreme ce ambii au fost botezați în rit ortodox. Elena și Garry au ales religia bazându-se pe faptul că le-ar plăcea să se căsătorească în Catedrala Catolică din Timișoara; împlinirea face ca Garry să fie catolic, însă acest cuplu este pregătit să renunțe la ritul religios, dacă situația o impune.

Noi am hotărât, dacă se poate, să ne căsătorim la catedrala din Timișoara. Știi, catedrala din Timișoara e catolică. Acuma să vedem ce hotărăște preotul. Idee e că unul, adică eu practic, trebuie să renunț la religia mea... și dacă cere asta, pur și simplu va trebui să renunțăm la partea religioasă (Elena, România).

5. Cuplurile mixte înfruntându-și audiența/publicul

A face parte dintr-un cuplu mixt pare a fi o alegere pozitivă în context european, devreme ce rata divorțialității în rândul cuplurilor binaționale este mai scăzută comparativ cu cea înregistrată în cazul cuplurilor mononaționale (Nahikari, 2016). Cu toate acestea, viața acestor cupluri mixte depășește cu mult granițele trasate între și de către cei doi parteneri (Sowa-Betane, 2016), influențând mediul social în care trăiesc, mediu social care îi va influența la rândul lui (von Mol and de Valk, 2014; Koelet and de Valk, 2016). În mod particular, maniera în care membrii familiei vor accepta sau vor sabota relația cuplului mixt are un impact semnificativ asupra modului în care cuplul funcționează (Huijnk, Verkuten and Coendres, 2012).

Cu cât gradul de respingere din partea familiei față de cuplul mixt e mai mare, cu atât cuplul tinde să dezvolte o relație mai cosmopolită (Ducu, 2016), convergând într-o mai mare măsură către o familie globală (Beck, 2012). Motivele prin care familia justifică respingerea partenerului sunt variate, familiile românești fiind mai degrabă preocupate de problematica religiei, pe când familiile vestice, mai ales după migrația masivă a românilor spre Europa de Vest, ce a atras un val de stigmatizare, sunt mai rezervate pornind de la modul în care dezvoltă stereotipuri și prejudecăți etnice. Audiența reprezintă un element-cheie în determinarea funcționalității cuplurilor mixte (Finch 2007, 2008, 2011).

Cu toate că vorbește fluent românește, intrarea lui Jeremy în viața Adelei a ocazionat sau, mai bine spus, a facilitat plecarea acesteia din România, stârnind astfel dezaprobarea părinților acesteia, mai ales în ceea ce privește religia lui.

A: Da, pentru mama a fost un șoc pentru că nu se aștepta la așa ceva. (...) I-am zis după aceea și a fost greu pentru ea să accepte. În primul rând, pentru că era din altă țară și pentru ea asta însemna că cine știe, plec? Și apoi pentru că e catolic.

J: Nu, ăsta efectiv a fost un avantaj, că mă gândesc că dacă era cineva care nu vorbea germană sau vorbea o limbă pe care ei o vorbesc mai greu, era mai complicat, dar nu știu... nu au avut niciun fel de problemă. Mama mea este extrem de latină și... (râde, n.n.) (...) Tata are un pic mai multe probleme cu România ca și țară, nu neapărat cu locuitorii ei, dar nu e atât de interesat de spațiul românesc (Adela și Jeremy, România).

Această situație este una paradigmatică pentru cuplurile binaționale din Europa, mai ales cele care trăiesc în țările în care comportamentele discriminatorii ce vizează românii sunt o realitate. Sora lui Garry a fost foarte rezervată cu privire la relația lui cu Edin.

Ei bine, familia mea... sora mea este foarte conservatoare. (...) Pentru mine nu contează atât de mult ce crede ea. Pentru mine, asta nu constituie o problemă. De fapt, ea a vrut să o întâlnească pe Edin, așa că vine aici în două săptămâni (Garry, România).

Cu toate acestea, nu doar familiile vestice sunt dezamăgite dacă membrii lor aleg ca parteneri de viață români; putem sesiza aceeași urmă de dezamăgire și în cazul părinților bulgari, îngrijorați de faptul că fiica lor cosmopolită, care ar fi avut șansa de a cunoaște un partener „mai vestic”, a ales un partener român în schimb.

La șaisprezece ani am obținut o bursă și m-am mutat în Thailanda, în Bangkok, la o școală britanică internațională. După aceea am studiat în Marea Britanie preț de doi ani... apoi m-am mutat pentru un an în Spania, ca student în schimb de experiență, iar apoi m-am reîntors în Anglia pentru un an. Apoi am făcut un master în Olanda. Apoi m-am întors în

Bulgaria pentru un an, după care am câștigat Cartea Verde și m-am mutat un Statele Unite (...) De fapt, prima dată când i-am zis mamei mele că mă văd cu un tip român, mi-a spus: << După toate călătoriile pe care le-ai făcut și după toate locurile în care ai fost, alegi un român, care e chiar vis-a-vis? >> (Stanka, Belgia).

Și în cazul protagoniștilor noștri am putut identifica o mai mare acceptare a familiilor românești față de partenerii vestici, dat fiind faptul că Vestul rămâne un deziderat pentru români, ca și pentru ceilalți est-europeni. Cu toate acestea, uneori, chiar și partenerii vestici prezintă deschidere și o atitudine apreciativă față de România. În dialogul inserat în paragraful de mai jos, putem observa cum Gabi află, chiar în momentul realizării interviului, că Edin are o imagine pozitivă despre România, în contraoponderea viziunii clasice, cu tente negative pe care vesticii o au cu privire la această țară.

E: Nu, nu ea a fost prima persoană din România pe care am cunoscut-o. Primul român pe care l-am cunoscut în viața mea... numele lui era Cornel Barbu, un jucător de tenis, un jucător excelent de tenis! Și la clubul de tenis mai aveam și alți jucători români (...)

G: Obişnuiți să jucați împreună?

E: Da. (...) E adevărat că, de exemplu, aveți jucători faimoși de tenis, precum Ilie Năstase și Ion Țiriac. Aveți un lot de gimnastică faimos, iar România deține unele din cele mai vechi familii nobiliare ale Europei, ceea ce constituie de asemenea un punct pozitiv. În Belgia am avut și alte informații despre România, despre cum e viața acolo. De exemplu, știm că nu vrei să fii un orfan în România, înțelegem asta, știm asta. (...) Aveți și niște lingviști celebri în România, de care m-am lovit puțin în studiile mele. Chiar am citit un roman scris de un român înainte să o cunosc pe G.

G: Eliade?

E: Nu, Eliade a venit mai târziu, dar am citit un roman scris de Gheorghiu, intitulat „A douăzeci și cincea oră”. E un roman despre religie. Și, desigur, știam și de George Zamfir înainte.

G: Deci eu nu am fost pentru tine ceva foarte, foarte nou sau excepțional.

E: Nu. Nu. Sunt de asemenea foarte conștient de faptul că româna e o limbă romanică. O limbă latină. Nu știam că limba latină a ajuns atât de departe în Europa, geografic vorbind (Gabi și Edin, Belgia).

6. Observații de final

Petra, Elena, Virginia, Stanka și Jeremy au decis să migreze într-o altă țară pentru a începe o viață nouă alături de partenerii lor, decizie fundamentată pe sentimentul dragostei (Gaspar, 2012). Petra a migrat în Marea Britanie doar pentru a forma un cuplu împreună cu Cristi; Elena a lucrat în Italia, unde l-a cunoscut pe Garry; Virginia l-a cunoscut pe Alexander în Irlanda;

Stanka s-a mutat oficial în Statele Unite, pe când Jeremy s-a întors în Luxemburg. Cum putem observa din aceste aranjamente, precum reiese și din istoriile de viață ale partenerilor ce formează aceste cupluri mixte, chiar și înainte de a forma cupluri mixte, aceste persoane aveau dezvoltată o deschidere cosmopolită față de alteritate. Aceste cupluri reprezintă un nou tip de familie, așa-numita familie globală (Beck, 2012), un tip de familie care depășește granițele naționale prin modul în care își redefinește practicile și criteriile de funcționare. În contextul european actual, în care voci naționaliste pot fi reperate pe toată suprafața continentului (și inclusiv pe insule), rolul acestor familii este unul central în medierea conflictelor naționaliste și cu siguranță este demn de interesul nostru de cercetare.

Note:

1. **Această lucrare s-a bucurat de sprijinul Unității Executive pentru Finantarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării, CNCS-UEFISCDI, număr de proiect: PN-II-RU-TE-2014-4-2087**

2. Am subliniat această sintagmă, căci, după cum urmează să arătăm, aceste cupluri au trecut prin multe procese de migrație prin intermediul partenerilor lor, singura persoana interviuată care nu are un istoric de migrație fiind Edin.

3. Până recent, Biserica Ortodoxă Română a acceptat mariaje cu membri ai altor culte religioase fără a cere partenerilor să se convertească la ortodoxism, spre deosebire de Biserica Catolică. Cu toate acestea, unii preoți ortodocși solicită partenerilor convertirea la ortodoxism. Cu câteva luni în urmă, liderul Bisericii Ortodoxe Române a refuzat efectuarea ceremoniilor religioase, în condițiile în care ambii parteneri nu suntbotezați în ritul ortodox.

Bibliography:

Arweck, E., Nesbitt, E. *Religious education in the experience of young people from mixed-faith family*. În *British Journal of Religious Education*, 33 (1): 31-45, 2011.

Beck, U. *Redefining the Sociological Project: The Cosmopolitan Challenge*. În: *Sociology*, 46 (1): 7-12, 2012.

Brahic, B. *The Politics of Bi-nationality in Couple Relationships: A Case Study of European Bi-national Couples in Manchester*. În: *Journal of Comparative Family Studies*, XLIV (6): 699 – 714, 2013.

Brubaker, R.; Feischmidt, M.; Fox, J., Grancea, L. *Nationalist Politics and Everyday Ethnicity in a Transylvanian Town*. Princeton, NJ, Princeton University Press, 2006.

Dermott, E.; Seymour, J. *Developing 'Displaying Families': A Possibility for the Future of the Sociology of Personal*

- Life*. În: J. Seymour; E. Dermott (eds.), *Displaying Families: A New Concept for the Sociology of Family Life*, Londra, Palgrave Macmillan, 2011, p. 3-19.
- Ducu, V. *Romanian Migrant Women's Response to Their Discrimination*. În: T. Geisen; T. Studer, E. Yildiz, (eds.), *Migration, Familie und soziale Lage: Beiträge zu Bildung, Gender und Care*, VS Springer, 2013, p. 195-23.
- Ducu, V. *Displaying Ethnically Mixed Familie in Transylvania*. În: *Transylvanian Review*, Vol XXV, Supplement 2, Aron Telegdi-Csetri (ed.), secțiunea Cosmopolitanism and Difference: Politics and Critique, 2016, p. 107-119.
- Ducu, V.; Hossu I. *Bi-national Couples with a Romanian Partner in the European Context*. În: V. Ducu, Á. Telegdi-Csetri, (eds.) *Managing Difference in Eastern-European Transnational Families*. Frankfurt am Main, Peter Lang, 2016, p. 131 – 151.
- Favell, A. *The Changing Face of 'Integration' in a Mobile Europe*, 2013, articol disponibil la adresa web <http://www.adrianfavell.com/CESweb.pdf>, accesat la 01 septembrie 2016.
- Finch, J. *Displaying Families*. În *Sociology* 41 (1): 65–81, 2007.
- Finch, J. *Naming Names: Kinship, Individuality and Personal Names*. În *Sociology*, 42 (4): 709-725, 2008.
- Finch, J. *Exploring the Concept of Display in Family Relationships*. În: J. Seymour, E. Dermott (eds.) *Displaying Families: A New Concept for the Sociology of Family Life*. Londra, Palgrave Macmillan, 2011, p. 197 – 206.
- Gaspar, S. *Towards a definition of European intra-marriages a new social phenomenon*. *CIES e-Working Paper*, 46, 2008. Articol disponibil la adresa web http://www.cies.iscte-iul.pt/destaques/documents/CIES-WP46_Gaspar_000.pdf, accesat la 01 septembrie 2016.
- Gaspar, S. *Mixed marriages between European free movers*. *CIES e-Working Paper*, 65, 2009. Articol disponibil la adresa web http://cies.iscte-iul.pt/destaques/documents/CIES-WP65_Gaspar.pdf, accesat la 01 septembrie 2016.
- Gaspar, S. *Family and social dynamics among European mixed couples*. În: *Portuguese Journal of Social Science*, 9, (2): 109–125, 2010.
- Gaspar, S. *Patterns of bi-national couples across five EU countries*. În *Sociologia – Problemas e Práticas*, 70: 71-89, 2012.
- Haynes, J.; Dermott, E. *Displaying Mixedness: Differences and Family Relationships*. În: J. Seymour, E. Dermott, (eds.), *Displaying Families: A New Concept for the Sociology of Family Life*, Londra, Palgrave Macmillan, 2011, p. 145 – 160.
- Huijnk, Willem; Verkuyten, Maykel; Coenders, Marcel. *Family relations and the attitude towards ethnic minorities as close kin by marriage*. În: *Ethnic and Racial Studies*, 36 (11), 2012, p. 1890-1909.
- Kovács, N. *Migration and Inter-marriage in Chinese-Hungarian Context*. În: V. Ducu, Á. Telegdi-Csetri (eds.), *Managing Difference in Eastern-European Transnational Families*. Frankfurt am Main, Peter Lang, 2016, p. 113 – 131.
- Koelet, S.; de Valk, H. *European Liaisons? A Study on European bi-national Marriages in Belgium*. În: *Population, Space and Place*, 20: 110–125, 2013.
- Koelet, S.; de Valk, H. *Social networks and feelings of social loneliness after migration: The case of European migrants with a native partner in Belgium*. În: *Ethnicities*, 16 (4): 610-630, 2016.
- Morgan, D. *Locating 'Family Practices'*. În: *Sociological Research Online*, 16 (4):1-14, 2011, a.
- Morgan, D. *Rethinking Family Practices*. Londra, Palgrave Macmillan, 2011, b.
- Nahikari, I. *Sustainable marriages? Divorce patterns of binational couples in Europe versus North America*. În: *Ethnicities*, 16 (4), 649-683, 2016.
- Robila, M. *Eastern European immigrant families*. New York, Routledge, 2010.
- Van Mol, C.; de Valk, H. *Relationship satisfaction of European binational couples in the Netherland*. *Working Paper* (13), 2014. Articol disponibil la adresa web <http://www.nidi.nl/shared/content/output/papers/nidi-wp-2014-13.pdf>, accesat la 01 septembrie 2016.
- Seymour, J., Walsh, J. *Displaying Families, Migrant Families and Community Connectedness: The Application of an Emerging Concept in Family Life*. În: *Journal of Comparative Family Studies*, 44 (6): 689-98, 2013. Articol disponibil la adresa web <http://www.jstor.org/stable/23644589>, accesat la 01 septembrie 2016.
- Sowa-Behtane, E. *Binational Marriages and Multicultural Educational Environment*. În: *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference*. III, May 27th - 28th: 393-401, 2010.
- Telegdi-Csetri, Á., Ducu, V. *Transnational Difference – Cosmopolitan Meaning*. În V. Ducu; Á. Telegdi-Csetri (eds.), *Managing Difference in Eastern-European Transnational Families*, Frankfurt am Main, Peter Lang, p. 13-27, 2016.

